

ILM-FAN MUAMMOLARI TADQIQOTCHILAR TALQINIDA

KITOB

RESPUBLIKA ILMIY KONFERENSIYASI

ILM

TADQIQOT

TAHLIL

FAN

TA'LIM

YANGI O'ZBEKISTON

MAKTAB

INNOVATSIYA

BUYUK KELAJAK

UCHINCHI RENESSANS

Google
Scholar

KONFERENSIYA QATNASHCHILARI:

- ✓ TALABALAR
- ✓ MAGISTRANTLAR
- ✓ DOKTARANTLAR
- ✓ YOSH OLIMLAR
- ✓ O'QITUVCHILAR

Aniq fanlar

Tabiiy fanlar

Tibbiyot fanlari

Texnika fanlari

Ijtimoiy-gumanitar fanlar

San'at va madaniyat fanlari

Jismoniy tarbiya va sport

Iqtisod fanlari

Filologiya fanlari

Pedagogika fanlari

Psixologiya fanlari

© TALQINVATADQIQOTLAR

TALQINVATADQIQOTLAR.UZ

+99891-152-93-14

Ushbu ilmiy konferensiya “Ilm-fan va ilmiy faoliyat to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ilm-fan va ta’lim sohasini rivojlantirishga qaratilgan tegishli qarorlarida ko‘zda tutilgan vazifalar ijrosini ta’minlash, talabalar, magistrantlar, doktorantlar va yosh olimlarning ilmiy tadqiqot natijalarini keng yoritish maqsadida “Talqin va tadqiqotlar” ilmiy-uslubiy jurnali tahririyati (O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalarni rivojlantirish agentligining 1540-sonli Guvohnoma, ISSN 2181-3035, talqinvatadqiqotlar.uz veb-sayti) tomonidan tashkil etib boriladi.

“Ilm-fan muammolari tadqiqotchilar talqinida”

mavzusidagi respublika ilmiy konferensiyasi

MATERIALLARI TO‘PLAMI

30-aprel, 2025-yil

Google Scholar

ADVANCED SCIENCE INDEX

CYBERLENINKA

**“Ilm-fan muammolari tadqiqotchilar talqinida” mavzusidagi
respublika ilmiy konferensiyasi
tahrir kengashi:**

Abdulkarimov Jamoliddin Ahmadaliyevich

Xo‘jand davlat universiteti dotsenti (Tojikiston)

Djo‘rayev Mabruk Ma‘murjon o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Alisher Navoiy nomidagi

Davlat adabiyot muzeyi

Masharipova Gularam Kamilovna

Falsafa fanlari doktori, professor

Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti

Qozoqov Tohirjon Qodiraliyevich

Namangan davlat universiteti, tarix fanlari nomzodi, dotsent

Zokirov Sanjar Ikromjon o‘g‘li

Farg‘ona politexnika institutining “Intellectual muhandislik tizimlari” kafedrasida katta

o‘qituvchisi, fizika-matematika fanlari bo‘yicha falsafa doktori

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich

Farg‘ona davlat universiteti mevalilik va sabzavotchilik kafedrasida mudiri

q.x.f.f.d (PhD)

Berdieva Lobar Norqobulovna

Qashqadaryo viloyat Pedagoglarni yangi metodikalarga o‘rgatish

Milliy Markazi “Pedagogika, psixologiya va ta’lim texnologiyalari”

kafedrasida o‘qituvchisi

Xamraqulov Serobjon Soliyevich

Qo‘qon davlat pedagogika instituti, PhD

Baymenova Kamshat Saparbayevna

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti

Bazarov Otabek Odilovich

Qo‘qon davlat pedagogika instituti, PhD

G‘ulomova Nargiza Sa’dullayevna

Navoiy VXTXQTMOHM Tillarni o‘qitish metodikasi katta o‘qituvchisi

Djumanioyozova Enajon Kutimovna

Toshkent arxitektura qurilish instituti xorijiy tillar kafedrasida katta o‘qituvchisi

Abdullayev Ravshanjon Inomjon o‘g‘li

Qo‘qon universiteti katta o‘qituvchisi

ADABIYOT DARSLARIDA MUSTAQIL TA'LIM KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH: METODLAR VA YONDASHUVLAR

Ro'zimurodova Gulasal Rustam qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada adabiyot darslarida o'quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etishning samarali usullari va ularning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati yoritilgan. Mustaqil ish orqali o'quvchilarda ijodiy fikrlash, tahlil qilish, mulohaza yuritish, izlanish va o'z ustida ishlash ko'nikmalari shakllanadi. Dars jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan metodlar – tahliliy yondashuv, loyiha usuli, interaktiv texnologiyalar, portfoliolar asosida mustaqil ishlash imkoniyatlarini ko'rsatib berilgan. Shuningdek, 6-sinf adabiyot darsligi asosida, xususan G'afur G'ulom ijodi misolida amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Mustaqil ish, metodika, ijodiy fikrlash, muammoli ta'lim, innovatsion yondashuv, tahlil, badiiy matn, portfoliolar.

Kirish. Zamonaviy ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida har bir o'quvchining intellektual, ijodiy va mustaqil fikrlash salohiyatini rivojlantirish muhim masalaga aylangan. Ayniqsa, adabiyot fani bu borada keng imkoniyatlarga ega, chunki u o'quvchilarning nafaqat bilim, balki ma'naviy-axloqiy tarbiyasini ham ta'minlaydi. Badiiy adabiyot bilan ishlash jarayoni orqali o'quvchilar asardagi voqealarni tahlil qiladi, obrazlarni tushunadi, muallif g'oyasini izlaydi. Bu esa ularda mustaqil fikrlash, mulohaza yuritish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ushbu maqolada adabiyot darslarida o'quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etish metodlari, ularning shakl va vositalari hamda amaliy tajriba asosida tahlili yoritiladi.

Adabiyot darslarining tarbiyaviy va ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati

Adabiyot fani – o'quvchilarda estetik did, badiiy tafakkur, tahliliy yondashuv, milliy va umuminsoniy qadriyatlar haqida tasavvurni shakllantiradigan asosiy fanlardan biridir. Dars jarayonida faqatgina muallif hayoti yoki asar mazmuni bilan cheklanmasdan, o'quvchilarni ularning ichki dunyosini ochishga, obrazlar orqali voqelikni anglashga va har bir badiiy matndan mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatish lozim. Bu esa o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi [1, B. 224].

Bunday faoliyat, o'z navbatida, o'quvchilarning mustaqil ishlariga bo'lgan ehtiyojini kuchaytiradi, shaxsiy fikr bildirishga, bahs-munozaralarda qatnashishga undaydi.

Mustaqil ish tushunchasi va uning darsdagi o'rni

Mustaqil ish – o'quvchining bilim olishdagi shaxsiy ishtiroki, o'z ustida ishlashi, izlanishi va natijaga erishish harakati bilan bog'liq faoliyatdir.

Mustaqil ishlarni tashkil etishning eng sinalgan usullari evristik suhbat, seminar darslar, mantiqiy topshiriqlar, yangi mavzuni o'rganishda muammoli vaziyatlar va bilimlarni tekshirish sanaladi. Bundan adabiy ta'limdagi barcha tadbirlar faqat o'quvchining mustaqil fikrlashigagina qaratilishi kerak, degan biryoqlama xulosa chiqmasligi zarur. Ta'lim amaliyotida o'qitish borasidagi barcha muammolarni faqat bir o'zi hal qila oladigan metod yo'q. Bu mustaqil ishlarga ham bevosita daxldordir [2, B. 330].

U adabiyot darslarida turli shakllarda namoyon bo'lishi mumkin:

- Yozma mustaqil ishlar: badiiy tahlil, insho, personajlar xarakteristikasi;
- Og'zaki topshiriqlar: savol-javob, tahliliy fikr bildirish, darsda bahs qilish;
- Ijodiy topshiriqlar: hikoya yozish, she'rga javob yozish, dramatik sahna tuzish;
- Axborot-tahliliy ishlar: muallif haqida ma'lumot yig'ish, asarning tarixiy va madaniy konteksti haqida izlanishlar olib borish.

Mustaqil ishlar o'quvchilarning faolligini oshirish bilan birga, ularning bilimlarni egallash darajasini chuqurlashtiradi, ijodiy fikrlashga yo'naltiradi va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi. [1, B. 224].

Darsning mazmuni, pedagogik topshiriqlar mustaqil ishlarning xarakteri va tarkibini belgilashi lozim. O‘qituvchi o‘quvchilar oldiga mantiqiy topshiriq qo‘yar ekan, uning muvaffaqiyatli bajarilishi uchun zarur shart-sharoitni ham yaratishi kerak. Buning birinchi sharti dalillarning yetarliligi, vazifaning aniq ifodalanganligidir. O‘qituvchi ishni bajarish yuzasidan dars so‘ngida 3 - 7 daqiqali suhbat o‘tkazishi lozim. O‘quvchilar mustaqil ishlayotganda nimaning ustida, qanday ish yuritishni aniq bilishlari kerak. [2, B. 330]

Adabiyot darslarida mustaqil ishlarni tashkil etish metodlari

O‘quvchilarning mustaqil faoliyatini tashkil qilishda o‘qituvchining metodik yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Quyidagi metodlar ko‘proq natija beradi:

1. Tahliliy metod – asar syujetini bosqichma-bosqich o‘rganish, obrazlarni ochish, ularning harakatlarini tahlil qilish orqali o‘quvchi mustaqil fikr yuritishga o‘rgatiladi.

2. Muammoli ta’lim – o‘quvchiga savollar orqali muammo qo‘yiladi va u bu muammoni asar asosida hal etishga intiladi. Masalan: “Asar qahramoni boshqa yo‘l tutganda nima bo‘lardi?”

3. Loyiha metodi – o‘quvchilarga mustaqil ravishda izlanish olib borish, o‘z bilim va tasavvuriga tayanib biror asar yuzasidan taqdimot, video, devoriy gazeta tayyorlash topshiriladi.

4. Portfoliolar tuzish – o‘quvchining o‘z ishlari, tahlil, fikr va izlanmalarini tizimli ravishda to‘plab borishi orqali ularning rivojlanish yo‘nalishi kuzatib boriladi.

5. Interaktiv metodlar – “Aqliy hujum”, “Insert”, “Klaster”, “Sinkveyn” kabi metodlar o‘quvchilarni darsga jalb qilish, ularni o‘z fikrini erkin ifoda etishga undash uchun samaralidir.

6-sinf adabiyot darsligi asosida amaliy tajriba: G‘afur G‘ulom ijodi misolida

6-sinf adabiyot darsligida berilgan G‘afur G‘ulomning “Shum bola”, qissasini o‘rganish jarayonida o‘quvchilarga quyidagi mustaqil ish shakllarini qo‘llash mumkin [3]:

1. Qissaga asoslangan reja tuzish: Har bir bob yoki asosiy voqealarga ko‘ra soddalashtirilgan tarzda reja tuziladi.
2. G‘afur G‘ulomning hayoti va ijodi haqida slayd tayyorlash: O‘quvchilar mustaqil ravishda yozuvchi haqida slayd, plakat yoki elektron taqdimot tayyorlashadi.
3. “Shum bola” qissasidagi epizodga mos rasm chizish va uni og‘zaki izohlash: Masalan, Shum bolaning bozorda bo‘lishi, tandir atrofida bo‘lgan voqealar yoki so‘z ustasi bo‘lib qutulgan joylar.
4. Qissaning bir qismini rollarga bo‘lib ifodali o‘qish yoki sahnalashtirish: O‘quvchilar rollarni o‘zaro taqsimlab, sahna ko‘rinishi tayyorlashadi.
5. Qissa asosida qisqa video yoki audio lavha tayyorlash: Guruh bo‘lib kichik videoroliklar (masalan, intervyu formatida) yaratiladi.
6. “Men Shum bola bo‘lganimda...” mavzusida kichik insho yozish: O‘quvchilarning voqealarga shaxsiy munosabatini aniqlash va fikrini erkin bayon qilish.
7. “Shum bolaga maktub” yozish: O‘quvchilar qahramonga murojaat tarzida fikrlarini yozadilar: maslahat, tanbeh yoki maqtov.
8. Qissa asosida test savollari tuzish: O‘quvchilar bir-birlariga savollar tuzib, sinfdoshlarini sinovdan o‘tkazishadi.

Bunday topshiriqlar o‘quvchilarni izlanishga, o‘z fikrini ifodalashga, adabiyotga bo‘lgan qiziqishini orttirishga xizmat qiladi. Bu orqali o‘qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o‘quvchining shaxsiy rivojlanishiga zamin yaratadi.

Xulosa. Adabiyot darslarida o‘quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etish – zamonaviy ta’lim talablaridan biridir. Bu faoliyat orqali o‘quvchilar mustaqil fikrlash, tahlil qilish, o‘z ustida ishlash va ijod qilishga o‘rganadilar. O‘qituvchidan esa har bir darsga ijodiy yondashuv, to‘g‘ri metod tanlash, o‘quvchini rag‘batlantira olish mahorati talab etiladi. Mustaqil ishlar tizimli va bosqichma-bosqich yo‘lga qo‘yilsa, o‘quvchilarda o‘qishga bo‘lgan motivatsiya kuchayadi, ta’lim sifati oshadi va har bir o‘quvchi o‘z bilimini amaliyotda qo‘llay oladigan darajaga yetadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva Marg‘uba. Adabiy ta’limda innovatsion yondashuv. — Toshkent: Bookmany print, 2024. — 224 bet.
2. Qunduzxon Husanboyeva, Roza Niyozmetova. Adabiyot o‘qitish metodikasi. — Toshkent: “Shafolat nur fayz” nashriyoti, 2020. — 353 bet.
3. 6-sinf Adabiyot. 2017.

INTERNET SAYTLARI:

1. [www. ziyo. uz](http://www.ziyo.uz)
2. www. arxiv. uz

	Narzullayeva Firuza Olimovna Shodiyeva Madinabonu Shavkat qizi	
34.	SOMATIK KOMPONENTLI FRAZELOGIZMLARNING XUSUSIYATLARI Nazarova Ziyoda Kattayevna	163
35.	COMMON GRAMMAR MISTAKES MADE BY ENGLISH LEARNERS Maxramova Sevinch Botir Qizi Ilkhomova Umida Djamaliddinovna	167
36.	OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING MEDIAKOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MEDIA MATNLARDAN FOYDALANISH Ulmasova Nodira Mashrabovna	170
37.	USTOZLAR MA'RIFATI, TA'LIM-TARBIYA MAHORATI YOSHLAR TARBIYA OMILI SIFATIDA Rahimova F. A.	176
38.	KATTA BARG ZUBTURUMI (PLANTAGO MAJOR) NING TARQALISH AREALI, O'SISH ZONALARI VA TABOBATDAGI AHAMIYATI Bektaeva X. O, Mahmudaliyeva H. H.	180
39.	UNDERSTANDING THE FORMATION OF PERSONALITY: A BALANCED VIEW OF NATURE AND NURTURE Uralova Feruza Zafarbek qizi	184
40.	O'QUVCHILARNING ODOB-AXLOQ FAZILATLARINI SHAKLLANTIRISH Abatbaev Nizamatdin	187
41.	INGLIZ VA O'ZBEK TILLARDAGI BADIY ASARLARDA SINLEKSIK BIRLIKLARNING PRAGMATIK ASPEKTI Nazarova Lobar Maxmataminovna	190
42.	NAVIGATING THE LANDSCAPE OF LEARNING: THE IMPACT OF ASSESSMENT METHODS ON STUDENT ACHIEVEMENT Abduvohidova Rixsinisora Dehqonboy qizi	195
43.	MARK TVENNING " TOM SOYERNING SARGUZASHTLARI " ROMANIDA IQTISODIY TUSHUNCHALARNING QO'LLANILISHI Kalibaev Alimjan Muratbaevich Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	198
44.	"A COMPARATIVE ANALYSIS OF RUSSIAN AND ENGLISH PROVERBS: MEANINGS, USAGE, AND CULTURAL CONTEXTS" Xamidova Maxbuba Kaxarovna Ko'ziyeva Zarnigor Alijon qizi	202
45.	PEDAGOGIK INNOVATSIYALAR LOGISTIKASI: OQIMLAR, BOSHQARUV VA OPTIMALLASHTIRISH Atayeva Maloxat Isakovna	206
46.	THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA PLATFORMS ON VOCABULARY RETENTION IN YOUNG ESL LEARNERS Jasmina Nazarova Rustam Qizi	210
47.	ADABIYOT DARSLARIDA MUSTAQIL TA'LIM KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH: METODLAR VA YONDASHUVLAR Ro'zimurodova Gulasa Rustam qizi	215
48.	THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON DEVELOPING SPEAKING SKILLS Avazova Bibihadika Kholmakhmad qizi Ilkhomova Umida Djamaliddinovna	220
49.	THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA DETOX ON STUDENTS' CONCENTRATION AND ANXIETY LEVELS	223